

TAUSTAA

Ennakointikyselyssä selvitetään pirkanmaalaisten 7.–9. luokkalaisten erityisen tuen tarpeita. Tavoitteena on koota ennakointitietoja toisen asteen koulutuksen järjestäjien käyttöön. Kyselyn tulokset auttavat hahmottamaan, **millaisia tuen tarpeita erityistä tukea tarvitsevilla toisella asteella tulee olemaan**. Myös **tuen tarvitsijoiden määrästä voi muodostaa suuntaa-antavia johtopäätöksiä**.

Kysely lähetettiin 57 yläkouluun Pirkanmaalla. Vastauksia saatiin yhteensä **36:sta koulusta** (vastausprosentti kouluittain on 63). **Vastaajia oli yhteensä 52**, joista Tampereelta 26 (50 %). Osa vastaajista oli samoista kouluista ja osasta kouluista kyselyn vastaamiseen osallistui useampi henkilö, vaikka vastauksia toimitettiin vain yksi. Vastaajia on ohjeistettu niin, että samasta koulusta vastaavat arvioivat eri oppilasjoukkoa. Vastaukset sähköiseen kyselyyn pyydettiin toimittamaan 30.10.2019–13.11.2019 välisenä aikana. Pirkanmaalla on 22 kuntaa ja vastauksia tähän kyselyyn saatiin yhteensä 13 kunnasta.

Vastaajista **30 on erityisluokanopettajia** ja **22 laaja-alaisia erityisopettajia**. Erityisopettajat arvioivat vastauksissa vain oman luokkansa oppilaita. Heidän arviointinsa kohteena on yhteensä 271 oppilasta. Laaja-alaiset erityisopettajat puolestaan arvioivat vastauksissa vain niitä oppilaitaan, joilla on erityisen tuen päätös yleisopetuksessa, yhteensä 179 oppilasta. Yhteensä kyselyn **vastaukset koskevat siis 450 erityistä tukea tarvitsevaa oppilasta**.

PAEK on tehnyt vastaavanlaisia kyselyitä myös vuosina 2012–2018. Selvitystä on kehitetty vuosittain. Kyselyn ohjeistuksessa on painotettu, että kyselyyn pyydetään vastaamaan pedagogisesta näkökulmasta, ei diagnoosinäkökulmasta. Kyselyssä on haluttu kartoittaa paitsi erityiseen tukeen liittyviä lukumääriä myös vastaajien näkemyksiä. Kyselyn avulla haluttiin myös selvittää, **millaista tukea kyselyn kohderyhmään kuuluville oppilaille tarjotaan perusopetuksessa**.

Vuosina 2012 ja 2013 on huomioitu koko laaja-alainen erityisopetus ja näin ollen arvioitavan oppilasjoukon koko ja profiili eroavat vuosien 2014 – 2019 tuloksista. Laaja-alaiset erityisopettajat arvioivat vuodesta 2014 lähtien vain erityisen tuen päätöksen oppilaita. Vuonna 2012 kysely on tehty Tampereen lähikunnille, kun taas vuosina 2013–2019 kysely on tehty koko Pirkanmaalle.

Sanna Annala
Pirkanmaan ammatillisen erityisopetuksen koordinaatiokeskus, PAEK
050 303 0748
etunimi.sukunimi@tampere.fi
www.ammattipolku.fi

TAUSTAA: VASTAAJAT JA ARVIOITAVAT OPPILAAT

VASTAAJIEN ARVIOINNIN KOHTEENA OLEVAT OPPILAAT

Oppilaat, joilla erityisen tuen päätös yleisopetuksessa	N=179
Erityisluokalla opiskelevat oppilaat	N= 271
YHTEENSÄ	N=450

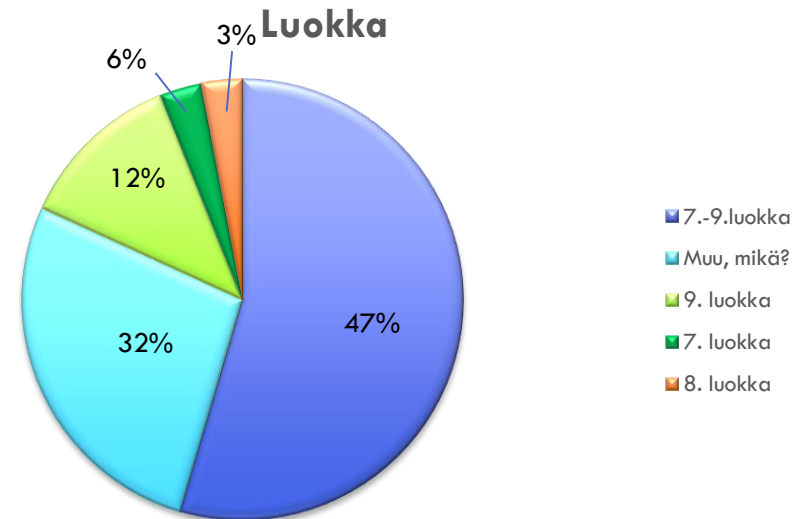
Laaja-alaiset erityisopettajat (N=22) ovat arvioineet vain niitä **yläkoulujen oppilaitaan, joilla on erityisen tuen päätös yleisopetuksessa.**

Erityisluokanopettajat (N=30) ovat arvioineet **oman luokkansa oppilaita.**

Kyselyssä yhteensä **52 vastaajaa 36:sta yläkoulusta** (vastausprosentti kouluittain 63%) ja arvioinnin kohteena on yhteensä **450** oppilasta.

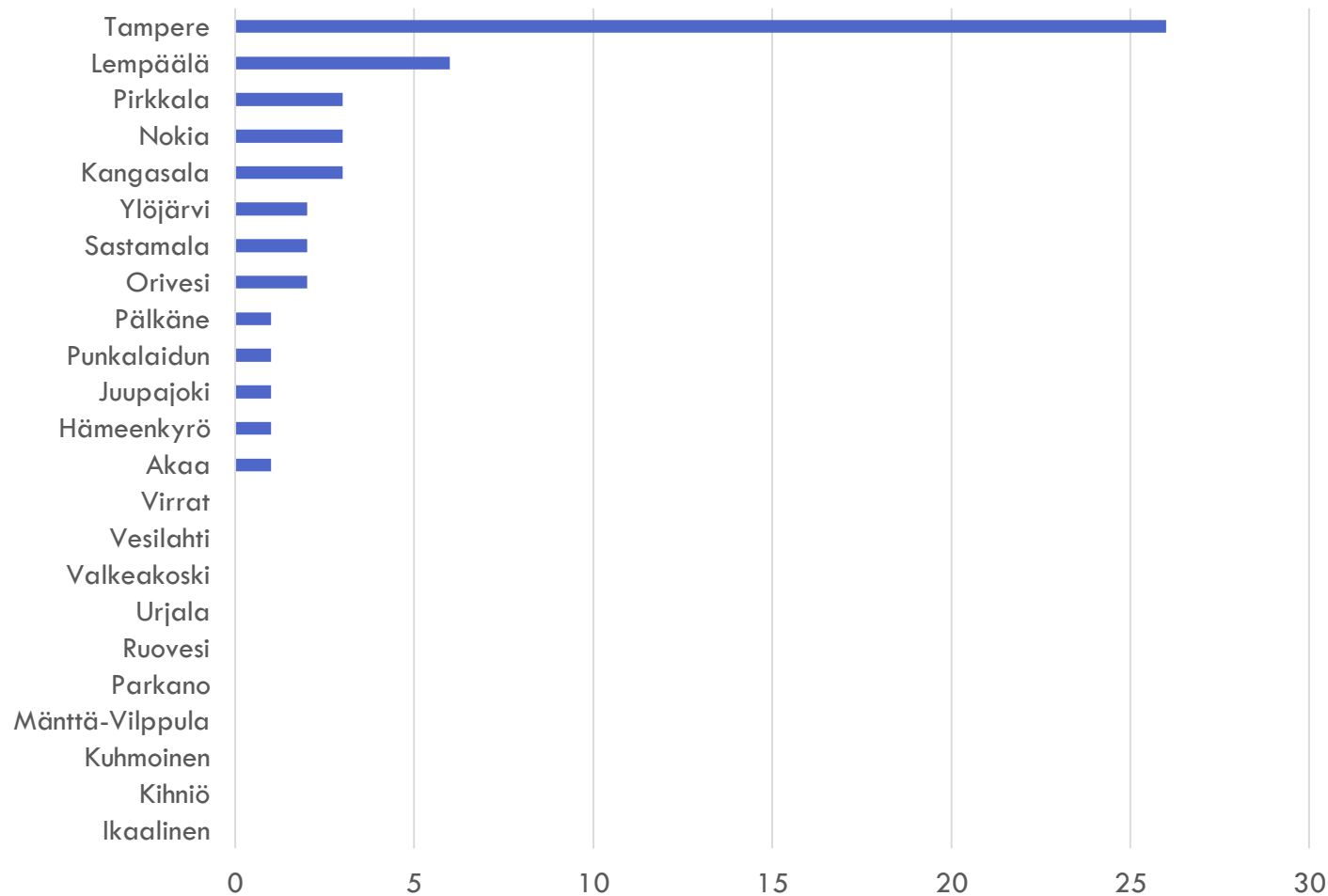
Vastaajakoulujen (n=34) oppilasmääriä:

- 8750 oppilasta yhteensä
- 1014 tehostetun tuen oppilasta (n. 11,5 % kaikista oppilaista)
- 612 erityisen tuen oppilasta (n. 7 %)

VASTAAJAT KUNNITTAIN

Kunta (vastausten lkm)

- ❖ 50 % vastaajista Tampereelta
- ❖ 33 % Tampereen lähikunnista

VASTAUKSET KOULUITTAIN

Koulu	Kunta	Vastausten lkm
Alhoniityn koulu	Nokia	2
Etelä-Hervannan koulu	Tampere	3
Hakkarin koulu	Lempäälä	1
Hatanpään koulu	Tampere	3
Hämeenkyrön yhteiskoulu	Hämeenkyrö	1
Juhannuskylän koulu	Tampere	1
Juupajoen koulukeskus	Juupajoki	1
Kaarilan koulu	Tampere	4
Kaukajärven koulu	Tampere	2
Kurun yhtenäiskoulu	Ylöjärvi	1
Lielahden koulu	Tampere	2
Linnainmaan koulu	Tampere	1
Joonas-Koulu	Orivesi	1
Nuolialan koulu	Pirkkala	2
Palsinajärvi	Orivesi	1
Pikkolan koulu	Kangasala	1
Pitkäjärven koulu	Kangasala	1
Puistokoulu, Saukonpuiston koulutalo	Tampere	1
Puistokoulu, Kalevanpuiston koulutalo	Tampere	1
Punkalaitumen Yhteiskoulu	Punkalaidun	1
Pälkäneen yhteiskoulu	Pälkäne	1
Rajasalmen koulu	Nokia	1
Sammon koulu	Tampere	1
Sammon koulu, Sairaalankadun toimipiste	Tampere	2
Sariolan koulu	Kangasala	1
Saukonpuisto	Tampere	1
Suupanniityn koulu	Pirkkala	1
Sylvään koulu	Sastamala	1
Sääksjärven koulu	Lempäälä	5
Takahuhdin koulu	Tampere	1
Tampereen kansainvälinen koulu	Tampere	1
Tampereen kristillinen koulu	Tampere	1
Toijalan yhteiskoulu	Akaa	1
Viljakkalan yhtenäiskoulu	Ylöjärvi	1
Vuoreksen koulu	Tampere	1
Äetsän koulu	Sastamala	1

MONTAKO OPPILASTA...

❖ **Vaativan erityisen tuen oppilaiden määrä koulussanne?** (Vaativaa ja moniammatillista erityistä tukea oppimiseensa ja kuntoutumiseensa tarvitsevat lapset ja nuoret, joilla on vakavia psyykkisiä pulmia, moni- tai vaikeavammaisuutta, kehitysvammaisuutta tai autismikirjoja. Lisäksi tähän ryhmään saattaa kuulua kotiopetuksessa olevia lapsia.)

- **Yhteensä 192 oppilasta (31 % kaikista erityistä tukea tarvitsevistä)**
- **Kysymykseen vastasi 34 vastaajaa**

❖ **Maahanmuuttajataustaisten erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä**

- **Yhteensä 43 oppilasta (9,5% kaikista erityistä tukea tarvitsevistä oppilaista)**
- **43 oppilaasta 25 hakeutumassa ammatillisiin erityisoppilaitokseen (58 %)**

❖ **Toisen asteen opinnoista suoriutuakseen, kuinka moni ryhmänne oppilas tarvitsee todennäköisesti...**

- **Kokoaikaista pienryhmäopetusta**
195 oppilasta (43% erityistä tukea tarvitsevistä)
(Vuosi 2018: 224 oppilasta (35 %))
- **Osa-aikaista pienryhmäopetusta**
260 oppilasta (58% erityistä tukea tarvitsevistä)
(Vuosi 2018: 204 oppilasta (32 %))
- **Mukauttamista (yksilöllistämistä) integroituna**
133 oppilasta (30 % erityistä tukea tarvitsevistä)
(Vuosi 2018: 156 oppilasta (24 %))

❖ **Kuinka moni tehostetun tuen oppilas hyötyisi erityisestä tuesta toisen asteen opinnoissa?**

- **223 oppilasta (22 %)**

❖ **Kuinka monta arvioisit koulussanne olevan...**

- **Heikosti koulua käyviä (poissaoloja 30 - 50% tunneista/jakso)**
- 357 oppilasta (n. 4,1 %)
(Vuosi 2018: 340 oppilasta (n. 3,5 %))
- **Todella heikosti tai silloin tällöin koulua käyviä oppilaita (poissaoloja yli 50 % tunneista/jakso)**
- 140 oppilasta (1,6%)
(Vuosi 2018: 177 oppilasta (n. 2 %))

→ Yhteensä 497 oppilasta (5,7 %) heikosti tai todella heikosti koulua käyvä oppilasta

(Huom! Edellä olevassa kysymyksessä arvioitu koko koulun oppilaiden lukumäärää. Prosenttiluku on saatu vertaamalla lukua kyseisten koulujen kokonaisoppilasmäärään)

AKATEEMISET TAIDOT VS. KOULUNKÄYNTITAIIDOT

26 % vastaajista on sitä mieltä, että sellaisten oppilaiden, joiden **akateemiset taidot ovat hyvät, mutta koulunkäyntitaidot heikot**, määrä on lisääntynyt huomattavasti

50 % on sitä mieltä, että em. oppilaiden määrä on lisääntynyt jonkin verran

22 % on sitä mieltä, että em. oppilaiden määrä ei ole lisääntynyt juurikaan.

2% on sitä mieltä, että em. oppilaiden määrä ei ole lisääntynyt ollenkaan, päinvastoin

MONTAKO OPPILASTA...

❖ Kuinka moni oppilaistasi hakee kevään 2020 haussa ensisijaisesti TELMAan? (arvio)

- Yhteensä 16 oppilasta

❖ Jos huomioit kaikki koulusi oppilaat, kuinka moni hakee kevään 2020 haussa ensisijaisesti TELMAan?*

Yhteensä 41 oppilasta

❖ Kuinka moni oppilaistasi hakee kevään 2020 haussa ensisijaisesti erityisoppilaitosten VALMAan? (arvio)

- Yhteensä 60 oppilasta

❖ Jos huomioit kaikki koulusi oppilaat, kuinka moni hakee kevään 2020 haussa ensisijaisesti erityisoppilaitosten VALMAan? (arvio)

- Yhteensä 83 oppilasta

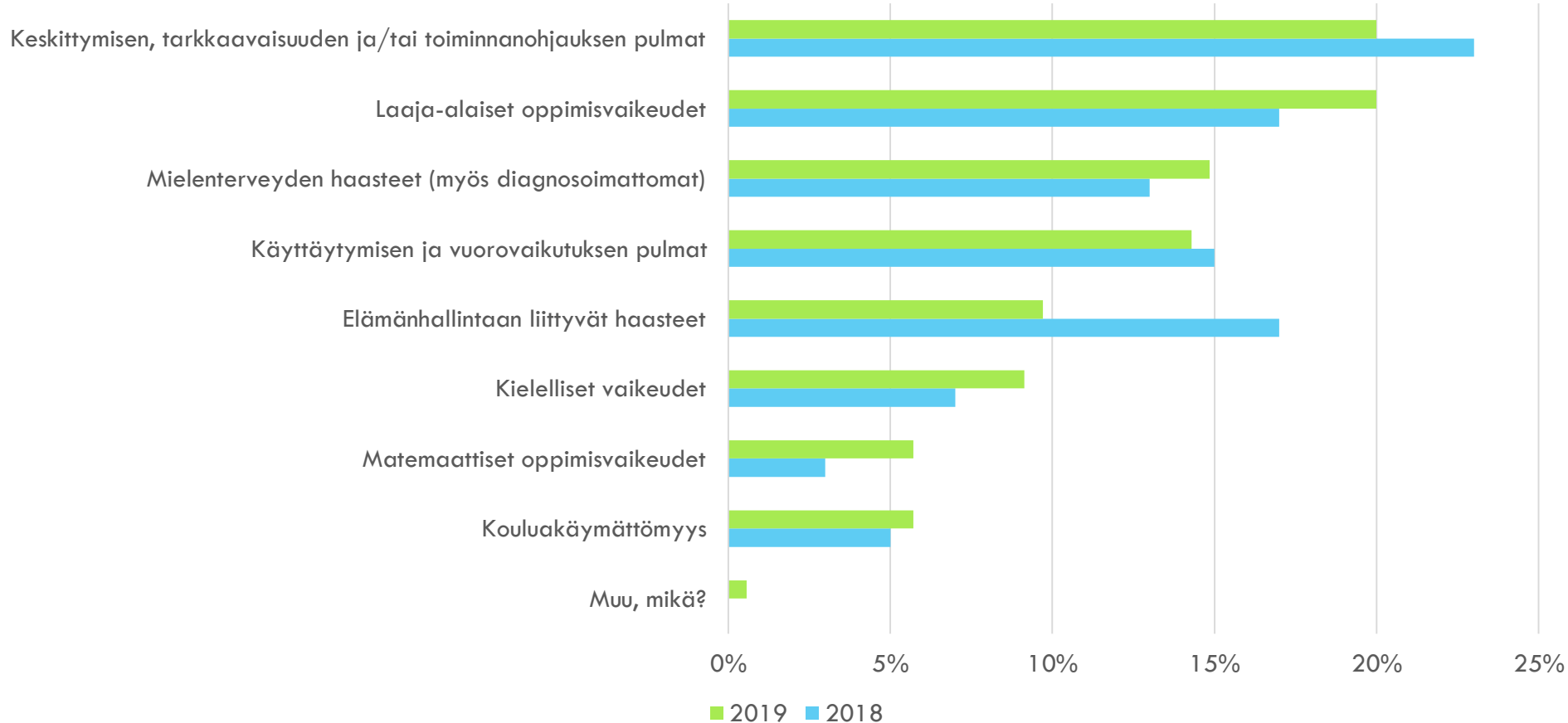
*Lukuun lisätty myös sähköpostitse ilmoitetut tiedot

Viime vuoden kyselyn (2018) arvioiden mukaan TELMA-koulutukseen hakijoita oli 38 ja ammatillisten erityisoppilaitosten VALMA-koulutukseen hakijoita 95 kevään 2019 haussa.

SYYT, MIKSI ERITYISOPETUSTA TARVITAAN TOISELLA ASTEELLA

1/2

Erityisen tuen tarve toisella asteella 2019 & 2018

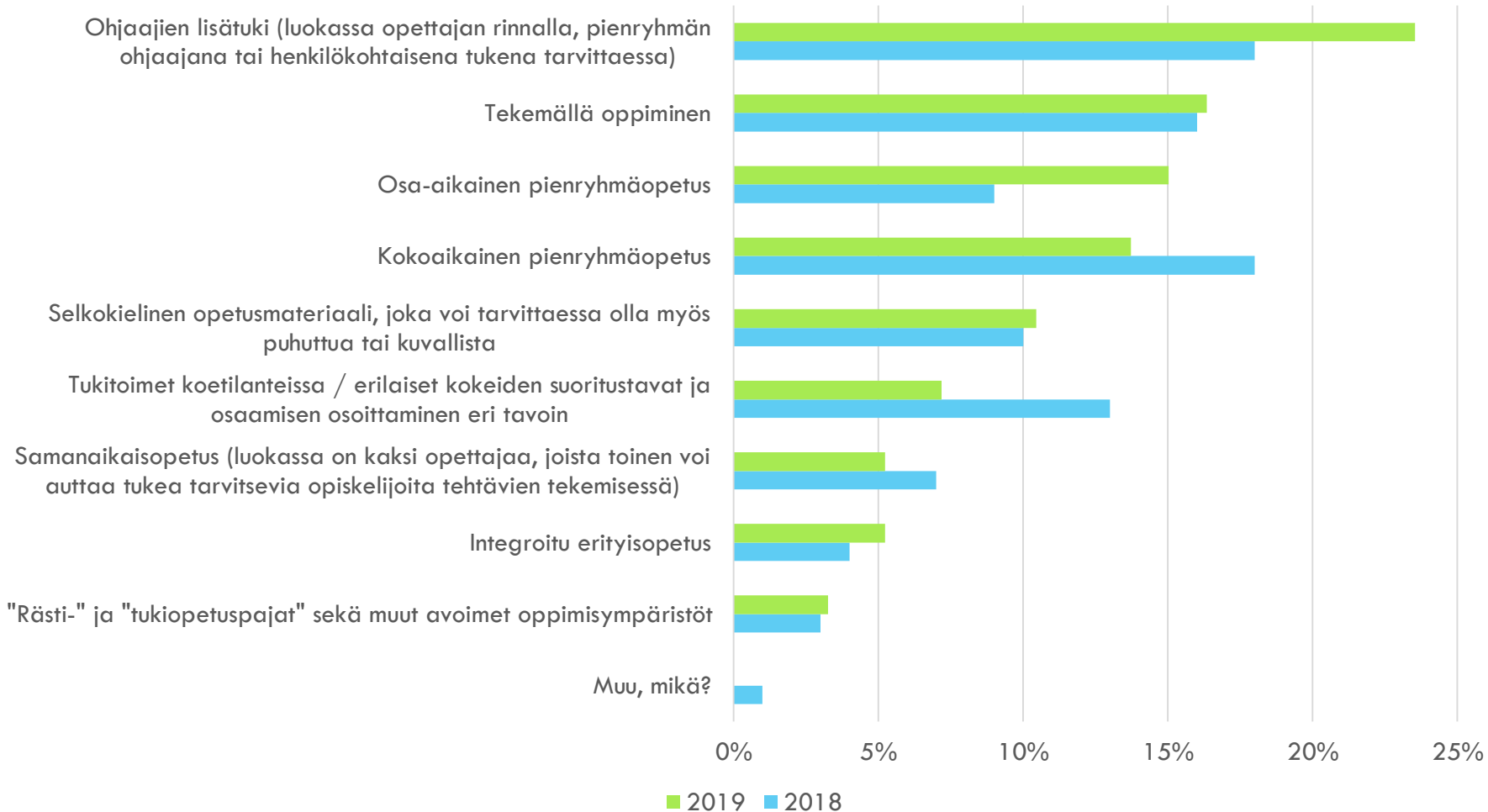

Vastaajat ovat vastanneet kysymykseen: **Mitkä ovat arviosi mukaan suurimmat syyt, miksi erityistä tukea tarvitaan toisella asteella?** Valitse kolme syytä alla olevasta listasta:

TÄRKEIMMÄT TUKIMUODOT JA OPETUSJÄRJESTELYT 1/2

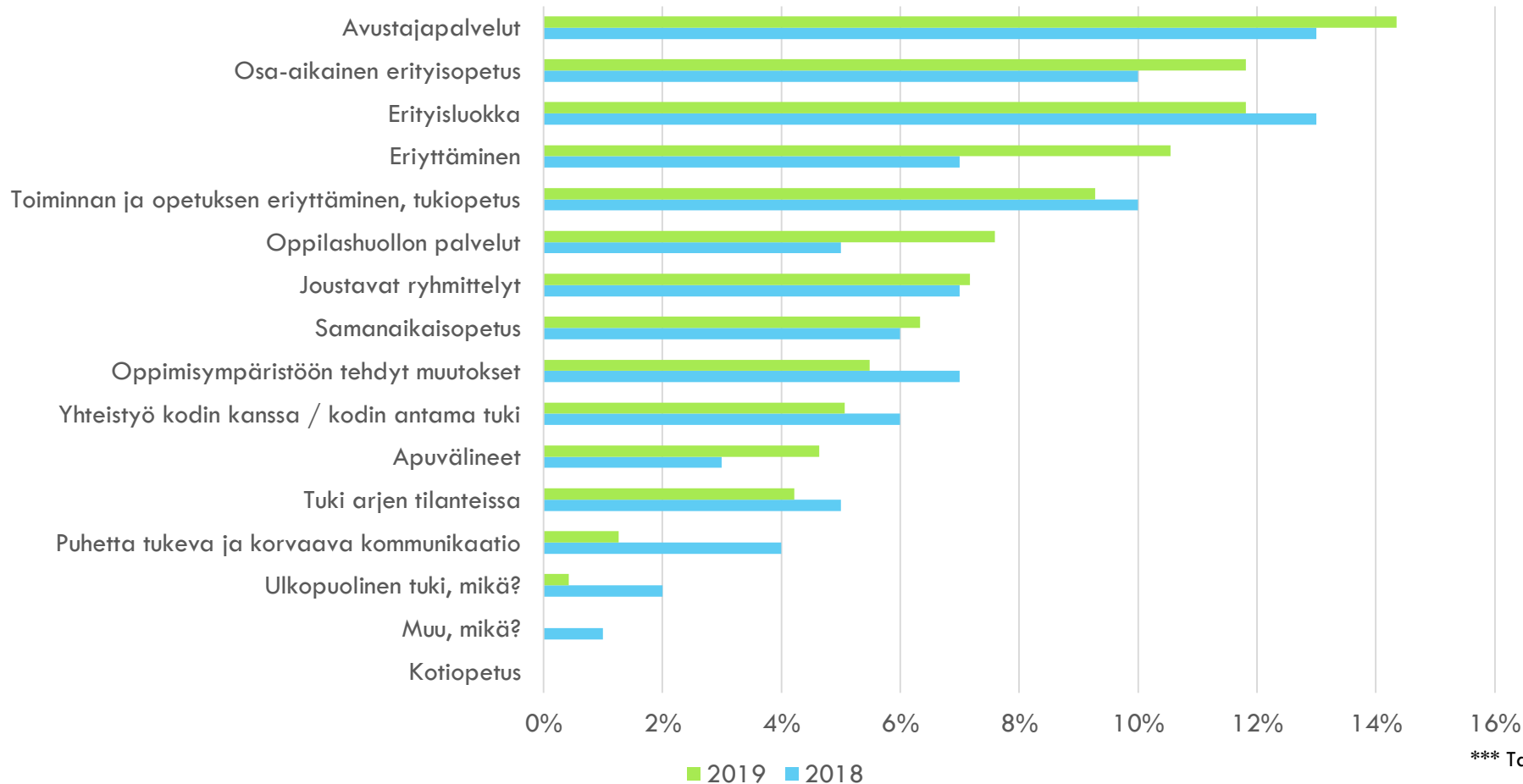
Tärkeitä tukimuotoja ja opetuksen järjestelyitä toisella asteella 2019 & 2018

Vastaajat ovat vastanneet kysymykseen: Alle on kerätty edellisten vuosien kyselyistä nousseita oppimisen ja toisen asteen opinnoissa pärjäämisen kannalta tärkeitä tukimuotoja ja opetuksen järjestelyitä. Valitse alla olevista mielestäsi kolme tärkeintä. Voit halutessasi myös lisätä oman vaihtoehdon.

PERUSOPETUKSESSA ANNETTU TUKI 1/2

Perusopetuksessa annettu tuki 2019 & 2018

Vastaajat ovat vastanneet kysymykseen: Oppilaalle perusopetuksessa annettu tuki ja kuvaus sen vaikutuksista. Valitse alla olevista vaihtoehdoista viisi eniten käytettyä tuen muotoa ja kuvaile halutessasi tarkemmin tukimuodon / opetuksen järjestelyn vaikutuksia. ***

*** Taulukossa esitetty prosentuaalinen osuus mainintojen määrästä

PERUSOPETUKSESSA ANNETTU TUKI 2/2

Lisätietoa ja kommentteja edelliseen kysymykseen liittyen:

Erityisluokka

Hyötyvät selvästi vahvasti tuetusta ryhmästä, jossa kolme aikuista ja kymmenen nuorta, auttaa ensisijaisesti käytöshäiriöisiä, Esim. TEACCH opetusmenetelmä tai toiminta-alueopetus

Apuvälineet

Äänikirjat

Oppimisympäristöön tehdyt muutokset

Toiminnanohjauskuvat, hiljaisen työn tila, mahdollisuus opiskella erillään muusta koulusta, monialainen tuki saatavilla, eriyttämistilat, rauhoittumistilat, pienryhmätilat

Puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio

Kuvakommunikaatio/ kuvat strukturoinnin tukena

Toiminnan ja opetuksen eriyttäminen, tukiopetus

Ennakointi, Opetuksen toiminnallisuus, kertomuksellisuus, oppilaiden osallisuus, paljon opetusta jakoryhmissä

Samanaikaisopetus

Aineenopettajan kanssa samanaikaisopetusta; asiantuntija opettaa asian, minä komppaan ja ohjaan esim. käytännön töissä

Osa-aikainen erityisopetus

Voisi antaa enemmänkin, mutta resurssi ei riitä muihin kuin kieliin ja matematiikkaan, pienryhmässä "rautalanka opetus"

Avustajapalvelut

Tänä vuonna luokassani ei ole ohjaajaa lainkaan lukuaineiden tunneilla, Luokalla kaksi koulunkäynninohjaajaa, Kaksi ryhmäkohtaista ohjaajaa, Tarvitaan paljon kokoaikaista henkilökohtaista ohjausta ja avustamista, Koulunkäynninohjaajan palvelut

Oppilashuollon palvelut

Pene, nuorisotiimi, Tays, kuraattoripalvelut

Yhteistyö kodin kanssa / kodin antama tuki

Tiivis yhteistyö kodin kanssa

Ulkopuolinen tuki, mikä?

sosiaalipuoli

Tuki arjen tilanteissa

Nuoriso-ohjaaja toimii ryhmässä, nuoriso-ohjaajan tuki, Oman toiminnanohjauksen harjoittelu - myös käyttäytymisen kontrollin harjoittelu, Kaikkien arjen toimintojen omatoiminen suorittaminen.

Eriyttäminen

Omantasoiset tehtävät, luku-/kirjoitustaidon puuttumisen huomioiminen, Yksilöllistetyt oppimäärät.

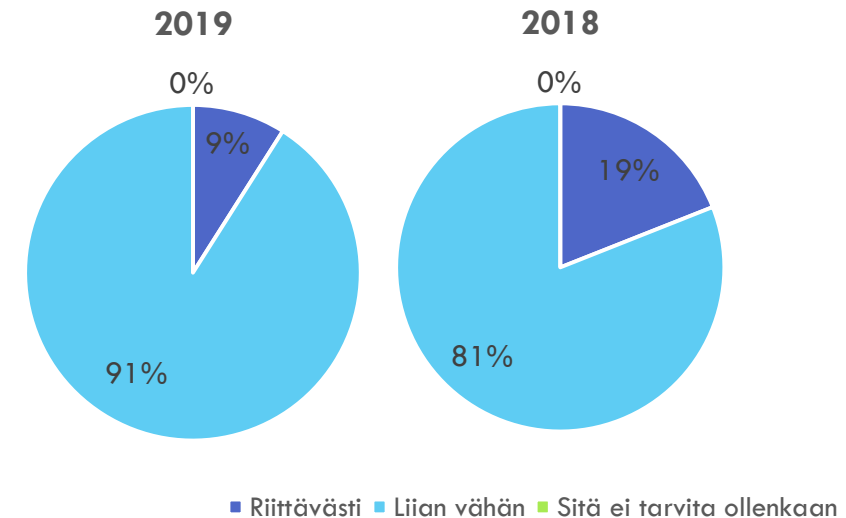
Muu, mikä?

TUTKINTOON JOHTAVAN PIENRYHMÄMUOTOISEN KOULUTUKSEN TARVE

Millä aloilla pienryhmämuotoista tutkintotavoitteista koulutusta tarvittaisiin erityisesti?

- Logistiikka, ravintola-ala, autoala, sosiaali- ja terveysala
- Niillä aloilla, joilla opiskelijoilla on mahdollista päästä mielekkääseen työpaikkaan opintojensa päättyessä.
- Rakennusala, liiketoiminta, sosiaali- ja terveysala, ravitsemus-catering, tieto- ja viestintätekniikka
- Logistiikka ja lähihoitajaopinnot.
- Ammattitutkintoja on mielestäni jo todella hienosti, mutta opiskelupaikoille eri aloilla olisi enemmän tarvetta.
- Rakennusala, logistiikka (yhdistelmäajoneuvonkuljettaja), talotekniikka, autoala, sähköasentaja, lähihoitaja, kone- ja tuotantotekniikka
- Hotelli- ja ravintola-ala, kiinteistönhoito, liiketalous, autoala
- Kaikilla aloilla, joihin ei ole pääsykokeita
- "tarpeeksi telma/valma -paikkojapienryhmä "lukiokavereille" joilla pää toimii, mutta opiskeluisossa ryhmässä on haastavaa"
- Kokki, lähihoitaja
- En tiedä riittävästi, millä aloilla sitä on, mutta esim. omista oppilaistani muutamaa lukuunottamatta kaikki tarvitsisivat pienryhmän.
- Auto- ja rakennusala
- Aloilla joissa pystytään opiskelemaan tekemällä alan töitä. Vaativimmat alat, joissa vaaditaan hyviä perustietoja ja lukemista oppikirjoista ovat usein meidän oppilaille liian vaativia.
- Autoala, sähköala
- Elämänhallintataidot puuttuvat!
- Sosiaali- ja terveysala, Kaupallinen ala, Maatalous-ala

Pienryhmämuotoista tutkintotavoitteista koulutusta on Pirkanmaalla...

	Erityisluokanopettaja		Laaja-alainen erityisopettaja		
	2019	2018	2019	2018	
Riittävästi	7 %	27 %	Riittävästi	10 %	12 %
Liian vähän	93 %	73 %	Liian vähän	90 %	88 %

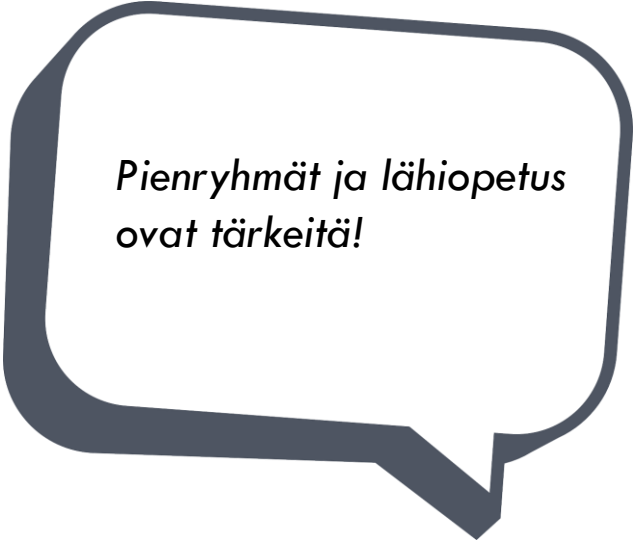
MAHDOLLISIA VAIKEUKSIA TOISELLA ASTEELLA

Muun muassa oman toiminnanohjaus, poissaolot ja kouluakäymättömyys sekä riittämätön tuki ovat asioita, joiden arvellaan muodostuvan haasteeksi toisella asteella.

- Oman toiminnan ohjaus.
- Opintoista putoaminen.
- Oppilaistani osa ei ole lukijoita eikä myöskään tekijöitä, joten heidän ohjautumisensa toiselle asteelle valman jälkeen on haaste. Mitä työtä ko. oppilaat kykenevät tekemään, kun eivät suoriudu itsenäisesti helpoistakaan tehtävistä? Lisäksi ainakin yhdellä on myös fyysisiä rajoitteita, mutta hän on oppimisvalmiuksiltaan kohtalaisen hyvä, mutta oman toiminnan ohjaukseen tarvitsee jatkuva tukea
- Poissaolot, oman toiminnan ohjaus, oppimisvaikeudet, eivät suoriudu etäopiskelusta
- Oppilaat eivät käy koulua ja jäävät helposti pois, jos tulee vastoinkäymisiä.
- Liian vähäinen tuki, työllistymismahdollisuudet valmistumisen jälkeen olisi heikot ja opiskelija jää kiertämään erilaisia palveluita.
- Syrjäytyminen ja koulun lopettaminen. Masennus.
- Syrjäytymisuhka
- Itsenäinen opiskelu tuottaa useille haasteita. Riittävä tehtävissä ohjaaminen ja välittekkaukset auttavat useita oppilaita etenemään opinnoissaan.
- "opiskelu liian vaativaa, koti ei ole aiemmin antanut mahdollisuutta itsenäiseen kulkemiseen ja liikkumiseen"
- Oppimiseen ja säännölliseen koulunkäyntiin liittyvät pulmat.
- "Oman toiminnan ohjaus, vastuunotto omista asioista. Omaa päättelykykyä vaativat laajemmat tehtävät ovat hyvin haastavia (esim. kirjallinen raportointi, tiedon etsiminen useista lähteistä ja tiedon soveltaminen).Oppilaat ovat tottuneet opiskelemaan noin 10 oppilaan ryhmässä, jossa opettajan lisäksi työskentelee myös ohjaaja eli he ovat vahvan tuen piirissä koko koulupäivänsä."
- Autistisille oppilaille ei ehkä pystytä järjestämään riittävän yksilöllistä ja strukturoitua opetusta - varsinkin, jos nuorella myös aggressiivista käyttäytymistä.
- Oppilailla paniikkihäiriö tyyppistä oirehdintaa, ahdistusta- poissaoloja: johtuen esim uni vaikeudet, psyykinen oirehdintaa, addiktio pelaamiseen- laaja-alaaiset oppimisvaikeudet- tarkkaavuuden ja toiminnan ohjauksen haasteet- hahmotus vaikeudet- liikunta esteisyys (Sammon yläkoulussa 12.11.2019 2 oppilasta)"
- Säännöllisen koulunkäynnin edellytys olisi monelle tosi tärkeä tuki, kun elämäntilanne ei ole hallinnassa.
- "- poissaolot- psyykkiset ongelmat"
- Oppilas eksyy isossa yksikössä ja jää kotiin/ on väärässä paikassa väärään aikaan.
- "Opintojen keskeytys riittämättömän tuen vuoksi. Ulkopuolisuuden tunne integraatio ryhmässä, jos tuki puuttuu."
- Oppilaat eivät ole valmiita kantamaan vastuuta omasta oppimisestaan, tarve jatkuvalle ohjaukselle ja pienryhmille.
- Oppilailla mielialaongelmia, jaksamishaasteita, koulunkäynninvaikeutta
- Vaikeuksia tulla kouluun, paljon poissaoloja, psyykkisiä pulmia

TOIVEITA TOISELLE ASTEELLE

- ❖ Ei etäopetuspäiviä, kiitos.
- ❖ Lisää VALMA-ryhmiä koulua käymättömille, masennuksesta ja sosiaalisista peloista kärsiville.
- ❖ Lähiopetusta!
- ❖ Oppilaan henkilökohtainen tuki ja pienryhmäopetus.
- ❖ Nivelvaiheeseen panostaminen huolella. Kannattaa ottaa yhteys lähettävään kouluun esim. erityisopettajaan.
- ❖ Pienryhmät takaisin!! Niitä tarvittaisiin kipeästi.
- ❖ Erilainen telma/valma-ryhmätarjonta eri oppilaitoksissa on moninaista, yhteinen koonti ja kuvaus eri yksiköistä ja kohderyhmistä.
- ❖ Hienosti olette pystyneet tarjoamaan toisen asteen opetusta myös vaativan erityisen tuen oppilaille (TELMA), kiitos.
- ❖ Riittävä oppilaan ohjaus- riittävä osa-aikainen erityisopetus- kuraattorin tuki- tuki kokeiden teossa: vaihtoehtoisia näyttöjä, suullinen täydentäminen, pienryhmässä kokeen teko- kokeiden vaihtoehtoinen suoritus esim. näytöllä
- ❖ Lisää erityislinjoja ja niihin "oikeahenkiset" opettajat. Valmentavaa koulutusta myös lisää.
- ❖ Tuen määrä ei saisi romahtaa siirryttäessä toiselle asteelle. Vierailuja yläkoulun erityisluokkiin.
- ❖ Riittävästi pienryhmiä
- ❖ Mielenterveyden haasteet vaativat ohjaajan antamaa tukea tietyillä opiskelijoilla, pari oppii tekemällä, mutta ainakin toinen tarvitsee jatkuvaa ohjausta. Oman toiminnan ohjauksen pulmat suuret, samoin ymmärtämisen hankaluudet sekä laaja-alaiset oppimisvaikeudet ja matemaattiset vaikeudet, myös opiskeluvastaisuutta on, mikä ilmenee vastahakoisuutena opiskella teoria-aineita ja lukuaineita
- ❖ Äänikirjat tärkeitä opiskelun tukena
- ❖ Samanaikaisopetus myös hyvä voimavarana!!
- ❖ Mielenterveyden haasteet ilmenevät niin ettei oppilas uskalla mennä tietyille oppitunneille, ahdistuneisuusongelmat ja oman toiminnan ohjauksen pulmat
- ❖ Mahdollisimman vähän itsenäistä opiskelua
- ❖ Pienryhmiä

Pienryhmät ja lähiopetus ovat tärkeitä!